

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มี
ความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน

นางจรีลักษณ์ จีรวินุลย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชามัธยมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-1479-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL READING MODEL FOR
DYSLEXIC STUDENTS AT ELEMENTARY EDUCATION LEVEL BASED ON THE
MULTISENSORY APPROACH AND THE MEDIATED INSTRUCTIONAL APPROACH

Mrs. Jareeluk Jiraviboon

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Philosophy in Curriculum and Instruction

Department of Secondary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-1479-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดสื่อกลางการสอน

โดย นางจรีลักษณ์ จีรวินุลย์

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เกท

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุศยศึกษบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สีนศิริรัตน์)
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เกท)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม)

จริตักษณ์ จิรวินุญช์ : การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน (THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL READING MODEL FOR DYSLEXIC STUDENTS AT ELEMENTARY EDUCATION LEVEL BASED ON THE MULTISENSORY APPROACH AND THE MEDIATED INSTRUCTIONAL APPROACH) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. น้อมศรี เดท
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : รศ.ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์, 225 หน้า ISBN 974-17-1479-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน 2. ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอนที่มีต่อความสามารถในการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองและความสนใจในการเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล รูปแบบการเรียนการสอนมีกระบวนการเรียนการสอน 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1. การเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระที่กำหนดโดยแบ่งเป็นบทเรียนย่อย ๆ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน การเรียนรู้ทักษะพื้นฐาน การรับรู้ข้อมูลและการฝึกทักษะ การอ่านคำหรือข้อความใหม่ การบันทึกคำที่อ่านได้ ขั้นที่ 2. การประยุกต์ใช้ความรู้ ประกอบด้วยการกำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน การรับและคัดเลือกข้อมูล การกำหนดความสัมพันธ์ของข้อมูล การประมวลคำ การสรุปใจความสำคัญของข้อมูล ขั้นที่ 3. การแสดงผลงานและประเมินผลงาน ประกอบด้วยการนำเสนอผลงานและการประเมินผลงานโดยนักเรียน เพื่อนและครู

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า

- 2.1 นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่าน มีการเห็นคุณค่าในตนเองและความสนใจในการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2.2 นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองและความสนใจในการเรียนสูงกว่าของนักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาควิชา มัธยมศึกษา
 สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
 ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนิติศ *ศิริลักษณ์ จิรวินุญช์*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *น้อมศรี เดท*
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *จิระพันธุ์ พูลพัฒน์*

4184902127 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION
KEY WORD ;READING INSTRUCTIONAL MODEL / DYSLEXIC STUDENTS/MULTISENSORY
APPROACH/ MEDIATED INSTRUCTIONAL/APPROACH/ READING ACHIEVEMENT
/ RETENTION / ATTENTION / SELF-ESTEEM
JAREELUK JIRAVIBOON: THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL READING
MODEL FOR DYSLEXIC STUDENTS AT ELEMENTARY EDUCATION LEVEL BASED ON
THE MULTISENSORY APPROACH AND THE MEDIATED INSTRUCTIONAL APPROACH.
THESIS ADVISOR :ASSOC. PROF. NORMSRI CATE, Ph.D ., THESIS COADVISOR: ASSOC.
PROF. CHEERAPHAN BHULPAT, Ph.D., 225 PP. ISBN 974-17-1479-3

The purposes of this research were ; 1) to develop a reading instructional model based on the multisensory approach and the mediated instructional approach 2) to study the effects of using the instructional model on reading achievement, retention, self-esteem and learning intention of dyslexic students. The research procedures comprised of 2 steps. First, developing the instructional model and supplementary materials. The second was testing the developed model.

The results of this research were as follows:

1. The instructional model consisted of 5 elements : principles, objectives, contents, instructional processes, and evaluation. The instructional processes involved 3 steps : learning basic skills which composed of setting objectives, learning to read and drill, reading new words and saving them in the word bank. The second step was application; general task process, information screener, prepositional network processor, word processor and macrostructure generator. The last one was presentation and evaluation.
2. The results of testing the model were
 - a) The posttest average scores of reading achievement, self-esteem and learning intention of the students in the experimental group were higher than those one of their pre-test at the .05 level of significance.
 - b) The posttest average scores of the reading achievement, retention, self-esteem, and learning intention of the students in the experimental group higher than those of the students in the controlled group at the .05 level of significance.

Department of secondary education
Field of study Curriculum and Instruction
Academic year 2002

Student's signature *Jareeluk Jiraviboon*
Advisor's signature *Normsri Cate*
Co-advisor's signature *Cheeraphan Bhulpat*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจน ความห่วงใยในศิษย์อยู่เสมอจากรองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เกท และ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง ในความกรุณาของท่านและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ กรุณาให้คำแนะนำ

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ประสบการณ์ และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยอยู่เสมอ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อเฉลิม รัตนาพันธ์และคุณแม่อรวรรณ รัตนาพันธ์ ที่ ให้ความรัก ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในทุกสิ่งที่คุณต้องการตลอดมา จนงานวิจัย ฉบับนี้สำเร็จลง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศกุศลแก่สรรพสัตว์ ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ในสากลโลก

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
สมมติฐานการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
การออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน	
องค์ประกอบของการออกแบบและพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอน	13
การออกแบบและพัฒนา ระบบการเรียนการสอน	14
เด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้	
ความหมายและลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้	24
การวินิจฉัยเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้	30
ปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน	31
การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้	32
การสอนอ่าน	
ความหมายของการอ่าน	34
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการอ่าน	36
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน	40
การสอนอ่านในระดับประถมศึกษา	48

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวคิดสื่อกลางการสอน	57
แนวคิดพหุสัมพันธ์	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านตามแนวคิดพหุสัมพันธ์และแนวคิดสื่อกลางการสอน..	74
การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านตามแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดสื่อกลางการสอน.....	93
การประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านตามแนวคิดพหุสัมพันธ์ และแนวคิดสื่อกลางการสอน.....	104
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านตามแนวคิด พหุสัมพันธ์และแนวคิดสื่อกลางการสอน.....	105
ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนอ่านตามแนวคิด พหุสัมพันธ์และแนวคิดสื่อกลางการสอน.....	112
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	122
อภิปรายผลการวิจัย	127
ข้อเสนอแนะ	138
รายการอ้างอิง	140
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ	155
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	157
ภาคผนวก ค รูปแบบการสอนและคู่มือการใช้รูปแบบการเรียนการสอน	179
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการสอน	203
ภาคผนวก จ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน	213
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	225

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	การเปรียบเทียบคะแนนภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	101
ตารางที่ 2	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการอ่านของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองและก่อนการทดลอง	113
ตารางที่ 3	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ภายหลังการทดลองและก่อนการทดลอง	114
ตารางที่ 4	การเปรียบเทียบระยะเวลาในการสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน ในกลุ่มทดลองในช่วงก่อนและระหว่างการทดลอง	115
ตารางที่ 5	คะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในช่วงหลังการทดลอง.....	116
ตารางที่ 6	การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสามารถในการอ่าน ความคงทนในการเรียนรู้ และการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	117

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1	รูปแบบการออกแบบและการพัฒนาการเรียนการสอนของเนอริคและกุสตาฟสัน	18
แผนภูมิที่ 2	รูปแบบการออกแบบและการพัฒนาการเรียนการสอนของเลสลิน พอลลอคและไรเกลูท..	20
แผนภูมิที่ 3	รูปแบบการออกแบบและการพัฒนาการเรียนการสอนของสถาบันการพัฒนาการสอน.....	22
แผนภูมิที่ 4	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในด้านการอ่าน	39
แผนภูมิที่ 5	รูปแบบการสอนอ่านแบบ “A reader-based model” ของ ลูอีและกินเซอร์	44
แผนภูมิที่ 6	รูปแบบการสอนอ่านแบบ “A text-based model” ของ ลูอีและกินเซอร์	46
แผนภูมิที่ 7	ขั้นตอนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ	52
แผนภูมิที่ 8	องค์ประกอบของกระบวนการสอนอ่าน	59
แผนภูมิที่ 9	การเขียนแผนผังเพื่ออธิบายลักษณะของตัวละคร	61
แผนภูมิที่ 10	การเขียนแผนผังตามลำดับของเหตุการณ์ที่เกิด	61
แผนภูมิที่ 11	การเขียนผังภาพตามสาเหตุของเหตุการณ์	61
แผนภูมิที่ 12	องค์ประกอบในการทำงานตามแนวการสอนของมาซาโนและเพนเตอร์	63
แผนภูมิที่ 13	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย	74
แผนภูมิที่ 14	ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน แนวคิดพหุสัมพันธ์และ แนวคิดสื่อกลางการสอน.....	80
แผนภูมิที่ 15	ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสะกดคำ อ่านออกเสียง แนวคิดสื่อกลางการสอน แนวคิดพหุสัมพันธ์กับการเรียนรู้ตามบทเรียนย่อย	84
แผนภูมิที่ 16	ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสะกดคำ การอ่านออกเสียง การอ่านจับใจความ แนวคิดสื่อกลางการสอน แนวคิดพหุสัมพันธ์ กับการประยุกต์ใช้ความรู้	85
แผนภูมิที่ 17	ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการสะกดคำ การอ่านออกเสียง การอ่านจับใจความ แนวคิดสื่อกลางการสอน กับการแสดงผลงานและ ประเมินผลงาน.....	86
แผนภูมิที่ 18	รูปแบบการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มี ความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมพันธ์และ แนวคิดสื่อกลางการสอน	106